

RECENZE

Sociální politika (7. vydání)

Jan Mertl a kol.

MERTL, Jan, Vladimír BARÁK, Lucia BARTŮSKOVÁ, Petr BRABEC, Jaroslava DURDISOVÁ, Vojtěch KREBS, Ladislav PRŮŠA, Dagmar ŠPALKOVÁ, Helena VYCHOVÁ a Jana ŽÍŽKOVÁ. *Sociální politika*. 7. vyd. 471 stran. Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-675-4.

Miroslav Barták

e-mail | miroslav.bartak@lf1.cuni.cz

Autor recenze je pedagogem na 1. LF UK a na Klinice adiktologie vyučuje předmět sociální práce.

Dovolte mi na začátek recenze knihy *Sociální politika*, 7. vydání, od vydavatelství Wolters Kluwer, malou osobní vzpomínku. S touto knihou, respektive s jejím výrazně starším vydáním, jsem se setkal poprvé někdy na přelomu let 1999 a 2000, kdy byla jednou, nikoliv však jedinou monografií, v oblasti sociální politiky. Tehdy byl obal učebnice zelenožlutý, což vedlo, alespoň v mém ročníku studia, k jejímu označení „ta žlutá“. Alespoň v mé generaci prakticky nikdo, kdo měl během svého studia co do činění se sociální politikou, nemůže říci, že se s touto knihou nesetkal a nestrávil s ní více či méně příjemných hodin při přípravě na státní zkoušky, ale také zápočty a „běžné zkoušky“.

Pokud budu pokračovat ve vzpomínkách, pak v devadesátých letech vyšlo ještě několik učebnic, které se věnovaly sociální politice, ale také historii a tehdejší realitě sociálního státu. Nyní o čtvrtstoletí později patří mnoho dalších učebnic sociální politiky spíše do historie, *Sociální politika* od vydavatelství Wolters Kluwer však zůstává a lze ji považovat nejen za stálici, ale také za etalon učebních textů v oblasti sociální politiky u nás. To se podle mého mínění u žádné jiné učebnice sociální politiky nepodařilo a stěží již podaří. Nemáme u nás mnoho učebnic (ačkoliv mě jedna další napadá), o kterých by bylo možno říci, že studující, kteří studovali její první vydání, mohou být rodiči studujících, kteří z ní studují nyní. To je něco, co mě nepřestane okouzlovat.

Nyní se však chci zaměřit na aktuální, tedy 7. vydání této více než 450stránkové učebnice. Kniha je dělena do 17 kapitol, které pokrývají od představení základních principů a přístupů k sociální politice, přes kapitoly, které se věnují širšímu kontextu sociální politiky, systému sociální ochrany, až po tzv. sektorové politiky a představení sociální politiky v širších souvislostech. Její dělení lze tedy označit za tradiční, a to jak v dobrém, tak i méně příznivém slova smyslu.

Knihu lze určitě doporučit pro její komplexnost a rozsah, velmi se mi líbí, že v některých částech nenabízí pouze ucelený přehled, ale také mnoho příležitostí pro zamyšlení (například kapitola věnovaná zdravotní politice). Kniha by měla být, ať již ve své tištěné, nebo elektronické (vždy samozřejmě zakoupené, nikoliv pokoutně stažené) verzi, „must read“, ale také „must have“, protože v jedné knize lze nalézt opravdu vše, co pro studium sociální politiky můžeme potřebovat.

Sociální politika ve svém 7. vydání je důstojným pokračováním jednotlivých vydání, která jsou zde s námi již více než čtvrt století. Mezitím se samozřejmě změnila jak sociální politika (a jak), tak i to, jak je vyučována. S předmětem sociální politika se setkáváme na desítkách fakult vysokých škol, ale také při výuce na vyšších odborných školách, a svou cestu si nachází jak na střední školy, tak, jak mohu ze své vlastní zkušenosti poznamenat, také na školy základní.

Právě její obsáhlost, přehlednost a také vyváženost a v zásadě stejné vyznění jednotlivých kapitol ukazuje na kvalitní editorskou práci, a to jak prof. Krebse v předchozích vydáních, tak i docenta Mertla v rámci tohoto vydání, a předurčuje ji k tomu, že bude dále nejen doporučovanou, ale také skutečně dobrou učebnicí sociální politiky u nás.

Samozřejmě se mohu vyjádřit také k tomu, zda má kniha některé slabší stránky. Jistě, například nepokrývá zcela všechna témata, která obsahuje vzdělávací standard sociální politika pro obory sociální práce, což nelze autorům z ekonomických fakult vyčítat. V několika málo případech obsahuje terminologické nepřesnosti (například u názvů sociálních služeb), což vyčítat autorům asi lze. Někde, a to není jakkoliv v moci autorů, je již po roce vydání neaktuální a v roce 2025 se stane pravděpodobně ještě více neaktuální v oblasti sociálních dávek, vzhledem k největším změnám, které se v této oblasti odehrávají za posledních 30 let. Stejně tak třeba v oblasti aktuálního vývoje v důchodovém pojištění.

Za tři desetiletí se změnila výuka sociální politiky v tom smyslu, že prakticky každý vyučující na té které fakultě zpracoval skripta, studijní opory a další materiály, několik autorských týmů rovněž vytvořilo kvalitní učebnice sociální politiky, nicméně Sociální politika od Wolters Kluwer je tu stále a pro mě jako pro čtenáře i vyučujícího sociální politiky hodně znamená.

Můj závěr je jasný. Určitě si učebnici sociální politiky od Mertla a kol. kupte, pročítejte a přemýšlejte o sociální politice jak v jednotlivostech, tak i v širších souvislostech. Těžte (a těšte se) jako již generace čtenářů před vámi z přehledného a prakticky využitelného textu.

Jistě, při čtení sedmého vydání se neubráním jako vyučující předmětu sociální politika určité úvaze, zda by 8. vydání nemělo být koncepčně trochu jiné, zda by se nemělo věnovat některým tématům, která nejsou v práci pokryta, nějak se jinak vyrovnávat s rychlými změnami v oblasti praxe

sociální politiky, případně se více inspirovat zahraničními učebnicemi sociální politiky. Nicméně z pohledu studujících, kteří jistě tvoří největší skupinu čtenářů, to asi není to nejzásadnější a tyto úvahy asi mohu opustit s určitou vírou, že autoři o tomto přemýšlejí výrazně více než já jako čtenář/vyučující sociální politiky.

Začal jsem vzpomínkou čtvrt století starou. Dovolte mi, abych ukončil tuto možná netypickou recenzi vzpomínkou mnohem novější. Když jsem učebnici představoval bezprostředně po jejím vydání studentkám a studentům, na další hodině jsem si všiml, že si ji někteří koupili nebo alespoň vypůjčili v knihovně, kam jsem ji přirozeně doporučil. To se mi opravdu dlouho nestalo, a to ani v případě skript, která jsem na téma sociální politiky spoluvytvářel. Pokud toto není znakem kvality představované monografie, pak již opravdu nevím.

Co vím, je, že kniha by měla patřit do knihovny nebo počítače či mobilního telefonu každého, kdo se nyní sociální politice věnuje, a to nejen studujícím, ale také těm, kteří sociální politiku realizují, ať již na úrovni veřejné správy a samosprávy, v neziskových organizacích nebo ve firmách.